

BOOTSTRAP

STATISTIČKI PRAKTIKUM 2

10. VJEŽBE

Bootstrap metode su neparametarske metode ponovnog uzorkovanja korištene za procjenu pouzdanosti modela i procedura. Odlike:

- ▶ brza i jednostavna procjena
- ▶ bez pretpostavki na tip modela (ukoliko je model nepoznat ili kompleksan)
- ▶ ne oslanja se na asimptotske rezultate

Često se koriste i za analizu standardnih procjena u parametarskim modelima te za poboljšanje istih.

Osnovna ideja

Neka je x_1, \dots, x_n realizacija slučajnog uzorka X_1, \dots, X_n iz distribucije F . Promatrajmo parametar θ iz distribucije F i njegov procjenitelj $\hat{\theta} = S(X_1, \dots, X_n)$. Zanima nas distribucija tog procjenitelja (npr. zbog pouzdanih intervala ili testiranja). Kada bi F bila poznata, mogli bismo odrediti uzoračku distribuciju od $\hat{\theta}$ opetovanim uzorkovanjem iz F (Monte Carlo metoda). Ako F nije poznata (ili imamo samo djelomične informacije, npr. poznato je samo da podaci dolaze iz normalne razdiobe), umjesto iz F uzorkujemo iz procijenjene distribucije \hat{F} dobivene na temelju realizacije x_1, \dots, x_n . Osnovna ideja je da realizacije sadrže sve dostupne informacije o distribuciji F i stoga očekujemo da će ponovno uzorkovanje iz tog uzorka dati uzorak koji odgovara uzorkovanju iz distribucije F .

Parametarski i neparametarski bootstrap

Dva (najčešće korištena) načina za procjenu distribucije F iz koje dolazi uzorak:

1. (**Neparametarski bootstrap**) F procjenjujemo empirijskom distribucijom \hat{F} koja svakom x_j pridružuje vjerojatnost $\frac{1}{n}$.
2. (**Parametarski bootstrap**) Ako je poznata klasa distribucija (model) F_θ iz koje dolazi uzorak (npr. normalni) i ona ovisi o parametru θ , F procjenjujemo s $F_{\hat{\theta}}$, gdje je $\hat{\theta}$ procjenitelj za θ (npr. MLE - procjenitelj metodom maksimalne vjerodostojnosti).

Algoritam

1. Napraviti uzorak x_1^*, \dots, x_n^* duljine n iz F (ukoliko je poznata) ili procijenjene distribucije \hat{F} ,
2. izračunati realizaciju procjenitelja za θ s obzirom na taj uzorak

$$\hat{\theta}^* = S(x_1^*, \dots, x_n^*),$$

3. ponoviti korake 1. i 2. B puta - tako dobijemo procjene

$$\hat{\theta}_1^*, \dots, \hat{\theta}_B^*,$$

4. pomoću ovih procjena Monte Carlo metodom (ZVB) dobiti bootstrap procjenu parametra θ : θ_{boot} , ili razdiobe procjenitelja $\hat{\theta}$.

Procjena varijance i funkcije distribucije od $\hat{\theta}$

1. (*Bootstrap procjenitelj varijance statistike $\hat{\theta}$*)

$$v_{\text{boot}} = \frac{1}{B} \sum_{b=1}^B \left(\hat{\theta}_b^* - \frac{1}{B} \sum_{r=1}^B \hat{\theta}_r^* \right)^2.$$

2. (*Bootstrap procjenitelj funkcije distribucije statistike $\hat{\theta}$*)

Ako sa $\hat{G}(t) = \hat{\mathbb{P}}(\hat{\theta} \leq t)$ označimo funkciju distribucije od $\hat{\theta}$, imamo:

$$\hat{G}_{\text{boot}}(t) = \frac{1}{B} \sum_{b=1}^B \mathbb{1}_{\{\hat{\theta}_b^* \leq t\}}.$$

Zadatak 1

Neka je X_1, \dots, X_n uzorak iz normalne razdiobe $N(\mu, \sigma^2)$. Poznato je da je

$$H = \frac{(n-1)S_n^2}{\sigma^2} \sim \chi^2(n-1).$$

Provjerite ovu tvrdnju Monte Carlo simulacijom za $n = 100$, $\mu = 1$ i $\sigma^2 = 4$. Broj simulacija $B = 50$.

Uzorkovanje iz empirijske distribucije \hat{F}

Korak 1. Želimo uzorak x_1^*, \dots, x_k^* duljine $k \leq n$ iz \hat{F} . Kako \hat{F} svakom x_j iz početne realizacije daje vjerojatnost $\frac{1}{n}$, trebamo uzeti uzorak duljine k iz skupa podataka $\{x_1, \dots, x_n\}$ (eng. *resampling*, ponovljeno uzorkovanje). Ako je $k = n$, moramo dozvoliti ponavljanja u uzorku.

1. uzorkujemo i_1, \dots, i_k iz uniformne na $\{1, \dots, n\}$,
2. definiramo $x_j^* = x_{i_j}$.

Na temelju tog uzorka možemo odrediti realizaciju bootstrap procjenitelja za θ i procijeniti mu distribuciju

$$\hat{\theta}^* = S(X_1^*, \dots, X_k^*),$$

$$\hat{\mathbb{P}}(\hat{\theta} \in A) = \mathbb{P}^*(\hat{\theta}^* \in A),$$

gdje potonju distribuciju možemo dobiti Monte Carlo metodama iz \hat{F} .

Zadatak 2

U datoteci `sample.txt` dan je uzorak duljine 1000 iz nepoznate razdiobe s konačnom varijancom. Bootstrap metodom provjerite da ta razdioba zadovoljava centralni granični teorem.

Greške pri procjeni

Postoje dva izvora greške:

- ▶ zamjena F sa \hat{F}
- ▶ procjena distribucije od $\hat{\theta}$ Monte Carlo simulacijama iz \hat{F}

Druga greška može se proizvoljno smanjiti, relativno na prvu, i to odabirom većeg broja uzoraka u MC simulaciji.

Pouzdaní intervali za θ

Postoji nekoliko mogućih pristupa za bootstrap procjenu pouzdanih intervala

1. normalna aproksimacija
2. osnovni bootstrap
3. studentizirani bootstrap
4. percentile
5. BC (*bias-corrected*)

Normalna aproksimacija

Pretpostavimo da je

$$Z = \frac{\hat{\theta} - \theta - b(F)}{\sigma(F)} \sim N(0, 1),$$

gdje je $b(F) = \mathbb{E}(\hat{\theta}|F) - \theta$ i $\sigma^2(F) = \text{Var}(\hat{\theta}|F)$. Korištenjem bootstrap metode procijenimo nepoznate $b(F)$ i $\sigma(F)$ s

$$\begin{aligned} b(\hat{F}) &= \frac{1}{B} \sum_{j=1}^B \theta_j^* - \theta(\hat{F}) \\ \sigma^2(\hat{F}) &= \frac{1}{B} \sum_{j=1}^B (\theta_j^* - \bar{\theta}^*)^2, \end{aligned} \tag{1}$$

gdje je B broj MC simulacija iz \hat{F} , θ_j^* procjenitelj za θ u j -toj simulaciji, $\theta(\hat{F})$ procjena parametra θ na temelju \hat{F} , a $\bar{\theta}^*$ aritmetička sredina dobivenih procjena.

Osnovni i percentile bootstrap

Kvantili distribucije od $\hat{\theta} - \theta$ su približno jednaki kvantilima distribucije od $\bar{\theta}^* - \theta(\hat{F})$, pa je pogodan pouzdani interval za θ

$$\left[2\theta(\hat{F}) - \theta_{((B+1)(1-\alpha/2))}^*, 2\theta(\hat{F}) - \theta_{((B+1)\alpha/2)}^* \right].$$

Druga mogućnost je da za pouzdani interval uzmemo

$$\left[\theta_{((B+1)\alpha/2)}^*, \theta_{((B+1)(1-\alpha/2))}^* \right].$$

Bootstrap u R-u

```
> install.packages("boot")
```

```
> library(boot)
```

```
> boot
```

```
function (data, statistic, R, sim = "ordinary", ...)
```

```
> boot.ci
```

```
function (boot.out, conf = 0.95, type = "all", ...)
```

Primjer

U datoteci `bodovi.txt` nalaze se bodovi 200 ispitanika iz provjere pismenosti i matematičkog dijela testa. Odredite 90% pouzdani interval za koeficijent korelacije uspjeha u tim područjima.

$$\theta = \rho(\textit{write}, \textit{math}), \hat{\theta} = \textit{cor}(\textit{write}, \textit{math})$$

```
> cor(bodovi$write, bodovi$math)
[1] 0.6174493
> corr <- function(d, i){
+ d2 = d[i,]
+ return(cor(d2$write, d2$math))
+ }
> bootcorr = boot(bodovi, corr, R=500)
```

```
> bootcorr
```

ORDINARY NONPARAMETRIC BOOTSTRAP

Call:

```
boot(data = bodovi, statistic = corr, R = 500)
```

Bootstrap Statistics :

	original	bias	std. error
t1*	0.6174493	-6.345684e-05	0.04048737

```
> names(bootcorr)
```

```
> plot(bootcorr)
```



```
> boot.ci(bootcorr, conf=0.9)
BOOTSTRAP CONFIDENCE INTERVAL CALCULATIONS
Based on 500 bootstrap replicates
```

```
CALL :
```

```
boot.ci(boot.out = bootcorr, conf = 0.9)
```

```
Intervals :
```

Level	Normal	Basic
90%	(0.5509, 0.6841)	(0.5540, 0.6832)

Level	Percentile	BCa
90%	(0.5517, 0.6809)	(0.5469, 0.6775)

```
Calculations and Intervals on Original Scale
```

```
Warning message:
```

```
In boot.ci(bootcorr, type = "all") :
```

```
bootstrap variances needed for studentized intervals
```

Zadatak

Simulirajte uzorak duljine 1000 iz standardne normalne razdiobe. Bez pretpostavki na distribuciju iz koje podaci dolaze procijenite 95% pouzdani interval za očekivanje i medijan populacije.

- (a) Koristite bootstrap procedure implementirane u R-u.
- (b) Izračunajte normalni i *percentile* pouzdani interval koristeći bootstrap uzorak koji je generirala gotova naredba, ali konstrukciju pouzdanog intervala napravite sami.
- (c) Cijelu proceduru za normalni i *percentile* pouzdani interval provedite sami.